

บทนำ

หลักการและเหตุผล

สังคมไทยในปัจจุบันมีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่เปิดกว้างและมีเครือข่ายเชื่อมโยงไปทั่วโลก จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดกระแสความตื่นตัวทางสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารจากการนำเสนอของสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ จะมีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง แต่พฤติกรรม วัฒนธรรม และค่านิยมของเด็กและเยาวชนบางครั้งได้รับการถ่ายทอดจากตัวแบบหรือสื่อในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดค่านิยมที่จะมุ่งแสวงหาความสุข ความพึงพอใจด้วยวัตถุนิยม เกิดความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย รวมทั้งมีวิถีชีวิตในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ขาดวินัย ขาดศีลธรรม จริยธรรมและความเอื้ออาทร นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบและความไม่รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความไม่เป็นธรรม และความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ ซึ่งเริ่มทวีความรุนแรงและลุกลามแพร่ขยายเข้าสู่สังคมไทยในทุกระดับจนเป็นปัญหาสำคัญของชาติอยู่ในขณะนี้

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรอันสำคัญของประเทศและเป็นทรัพยากรอันสำคัญของมวลมนุษยชาติ องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญของเด็กและเยาวชนทั่วโลกโดยรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Right) ของเด็กในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กดังกล่าวมี 4 ประการ กล่าวคือ สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่รอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนารอบด้าน สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง และสิทธิการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ประเทศไทยได้ดำเนินการรับรองและปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 53 ว่า “เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ดังนั้น เด็กและเยาวชนในฐานะอนาคตของชาติจะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่และให้ความสำคัญในการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมตลอดจนส่งเสริมสติปัญญา แต่ในสภาวะสังคมปัจจุบันจะพบเห็นเด็กที่ขาดการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมได้โดยทั่วไป อาทิ ปัญหาเด็กขาดการศึกษา สุขภาพอนามัย ภาวะทุพโภชนาการ การใช้แรงงานเด็ก เด็กขอยาน เด็กติดสารเสพติด เด็กเร่ร่อน รวมไปถึงถึงการทารุณกรรมต่อเด็กทางเพศและด้านอื่น ๆ ผลร้ายที่เกิดขึ้นกับเด็กอาจเป็นผลส่งให้เด็กต้องกระทำผิดและประพฤติน่าไม่เหมาะสม เพราะเด็กเองไม่สามารถแยกแยะออกได้ว่าอะไรควรทำและอะไรไม่ควรทำ เนื่องจากเด็กได้ถูกทารุณและได้เห็นเหตุการณ์ที่ไม่ถูกต้องจึงทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวและเห็นผิดเป็นชอบได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลจึงมีนโยบาย แนวทาง มาตรการและกลไกต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรม ความยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชน โดยมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้หรือเชื่อมความสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในด้านกฎหมาย ความยุติธรรม สิทธิหน้าที่ที่พึงกระทำต่อสังคม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของคนในสังคมในเรื่องนี้ในรูปแบบธรรม โดยเริ่มจากกลุ่มเด็กและเยาวชน แล้วค่อย ๆ ขยายเข้าสู่สังคมในวงกว้าง

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ในฐานะองค์กรที่มีภารกิจหลักด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ได้ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในการดำเนินกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวก สร้างความเป็นธรรมแก่ประชาชนและความมั่นคงให้กับสังคม โดยการจัดทำโครงการเยาวชนพลยุติธรรมขึ้น เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเรื่องความเป็นธรรม ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต นำไปสู่การดำเนินงานในพื้นที่ต่าง ๆ อันจะเป็นการสร้างรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายเบื้องต้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต
3. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ฝึกฝน สร้างเสริมความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต
4. เพื่อสร้างเสริมเครือข่ายยุติธรรมชุมชนภายในสถานศึกษา

เป้าหมายการดำเนินงาน

กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาหารูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม กับการสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เยาวชน ในเรื่องความยุติธรรมและความซื่อสัตย์

โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ณ จังหวัดเชียงใหม่ อุบลราชธานี ภูเก็ต และฉะเชิงเทรา

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. การศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
2. การประสานงานและชี้แจงร่วมกับเครือข่ายยุติธรรมชุมชน
3. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการในระดับจังหวัด

4. ประชุมชี้แจงโรงเรียนและให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการเยาวชนพลยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการ และรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ
6. การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อม และสนใจเข้าร่วมโครงการ
7. สนับสนุนเงินงบประมาณให้กับโรงเรียนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม
8. การนิเทศกิจกรรม
9. การนำเสนอกิจกรรมโครงการเยาวชนพลยุติธรรมในระดับจังหวัด
10. การประเมินผล
11. การนิเทศกิจกรรมก่อนการประกวดระดับประเทศ
12. การจัดประกวดระดับประเทศ
13. จัดสัมมนา/วิพากษ์เพื่อหารูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม
14. สรุปผลการดำเนินโครงการ

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระหว่างเดือนกันยายน 2548 ถึงกันยายน 2549

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลผลิต
 - รูปแบบแนวทางการปลูกจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องของความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต สถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

- กระแสการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมต่าง ๆ ในการสร้างเสริมความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

2. ผลลัพธ์

- เยาวชนมีจิตสำนึก ทักษะที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความศรัทธาเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม เป็นแกนนำที่สำคัญในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

- ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่เป็นธรรมในสังคมลดลง ส่งผลให้ปริมาณคดีเข้าสู่ศาลลดลง สังคมมีความเรียบร้อยและสงบสุข

การติดตามและประเมินผล

ใช้แบบสอบถามและจัดทำรายงานประเมินผลการดำเนินงาน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ดร. สุณีย์ กัลยะจิตร	หัวหน้าโครงการฯ
	อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.พ.ต.ท. หญิง พัชรา สีนลอยมา	นักวิจัย
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (สบ 3) ภาควิชาวิทยาการตำรวจ กลุ่มงานวิชาการสืบสวนและสอบสวน กองบังคับการ วิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นางสาวเปมิกา สนิทพจน์	ผู้ช่วยนักวิจัย
	นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงาน ยุติธรรมและสังคม มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิต
ผศ.อัศวิน วัฒนวิบูลย์	ที่ปรึกษาโครงการฯ
อาจารย์ประเสริฐ ชังชู	ที่ปรึกษาโครงการฯ

ผลงานที่จะต้องจัดส่ง

1. สรุปผลงาน โครงการเยาวชนพลยุติธรรมในการดำเนินงานตามโครงการที่ผ่านมา
2. รายงานผลความคืบหน้าโครงการเยาวชนพลยุติธรรมทุกเดือน
3. สรุปผลการจัดเวทีการนำเสนอผลงานของโรงเรียนในแต่ละครั้ง
4. สรุปผลการสัมมนา/วิพากษ์การหารูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม
5. สรุปผลโครงการเยาวชนพลยุติธรรมฉบับสมบูรณ์

